

Fotók: ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár

Hagyományok és stratégia

Az ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár augusztus 27-én tizennegyedik alkalommal rendezte meg Hagyományok és kihívások című konferenciáját. A plenáris, illetve az egyik szekcióülés helyszíne a klasszikus, karzatos Nagyolvasó volt, ami gyönyörű, impozáns festményeivel és magával ragadó hangulatával kellő súlyt és presztízst adott az eseménynek.

Kulcsár Szabó Ernőné Gombos Annamária főigazgató nyitó beszéde, majd a már hagyományosnak számító rektori köszöntő és az előadók illusztris névsora szerencsére arra utal, hogy a konferencia továbbra is élvezi egyfelől a szakma, másfelől a helyszínt biztosító intézmény támogatását is. A 2012-es kezdetekre visszatekintő rendezvénysorozat minden évben friss és aktuális, a könyvtári szakmát leginkább foglalkoztató kérdések és témák megvitatásának adott helyszínt, ahogyan most is: az elmúlt hónapokban gőzerővel készülő ágazati stratégia koncepciójának bemutatása és vitára bocsátása itt történt meg először.

A Magyarországon elsőként kifejezetten könyvtári célra tervezett és épített, idén 150 éves épületben megrendezett eseményen az egyik szekció témája stílszerűen a könyvtárépítészet volt. Örömteli, és a szakma kapcsolatrendszerét és vendégszeretetét érzékelteti, hogy könyvtárvezetők mellett magáncégek szakembereit, építészek és egy ügyfélkapcsolati menedzser előadásait is meg lehetett hallgatni.

A létesítmények belső, a könyvtár 21. századi kihívásaira felelő megújulása, valamint egyes, a szakmában prominens épületek – úgymint a Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum és a Soproni Egyetem Központi Könyvtára – teljes történetének bemutatása egyaránt helyet kapott az előadások között. A témák nem is lehetnének közelebb az elmúlt évek mindennapjaihoz: a könyvtárak szerepének sok esetben radikális átalakulása jó esetben magával hozza a helyszínek új funkciókhoz való igazítását is. Nem véletlen, hogy a közösségi terek kialakítása és a tapasztalati tudás támogatása az érdeklődés középpontjába került, és üdvözlendő, hogy konferenciákon is a beszélgetések és prezentációk tárgykörét adja, akár általánosságban, elméleti síkon megfogalmazva a helyesnek vélt irányokat, akár konkrét példán keresztül bemutatva, mint amilyen a BGE Könyvtára és az NFI – Filmarchívum Szakkönyvtára. A nemzetközi térben, és annak díjai közt is egyre erőteljesebben jelenik meg a zöldkönyvtári, energiahatékony, fenntartható működés is, és ennek a hazai könyvtári életben is egyre hangsúlyosabb a képviselete – erről a Szekszárdi Tudásközpont kapcsán hallgathattak meg előadást az érdeklődők. Mindezekről és másokról Boda Gáborné Köntös Nelli moderálása mellett Treszkai Anett, Korom Szilvia és Tábi Sára, Tompa Mónika, Szabóné Kovács Beáta Mariann, Takács Rita, Czeglédi Éva és Liebhauser János mesélt.

Az ezzel párhuzamosan folyó szekció címe Könyvtár a gyűjteményen túl volt, amely magába foglalta számos, egymással néhol csak laza kapcsolatban álló kérdéskör ismertetését is. Bár az előadások széttartóak voltak, fókuszukban egyaránt az a probléma állt, hogy napjainkban mi a könyvtárak feladata, milyen, a hagyományos szolgáltatásokat meghaladó gyakorlatok várhatóak el tőlük és milyenek nem, illetve hogy a felmerülő új szerepkörökbe hogyan illeszkedhetnek az intézmények. Röviden tehát az, hogy a könyvtárak hogyan határozzák, illetve hogyan kellene meghatározniuk magukat 2026-ban. Ennek fontos része az, hogy a könyvtárak nehéz, néhol riasztó költségvetési helyzetben milyen eszközökhöz nyúlhatnak, és milyen szolgáltatásokat alakíthatnak ki, amelyeknek a létrehozásával ugyan kilépnek a komfortzónájukból, de jócskán besegítenek az intézmény pénzügyeibe. Része annak tisztázása is, hogy a könyvárakban milyen eszközök kölcsönzését kell biztosítani, és milyenekét nem, van-e helye a mag- vagy festménykölcsönzésnek vagy nincs. Szó esett arról is, hogy egy egyetemi könyvtár hogyan nyithat a korai hallgatótoborzás és az egyéb oktatási intézményekkel kialakított partnerség jegyében az általános iskolások

Örömteli, és a szakma kapcsolatrendszerét és vendégszeretetét érzékelteti, hogy könyvtárvezetők mellett magáncégek szakembereit, építészek és egy ügyfélkapcsolati menedzser előadásait is meg lehetett hallgatni

felé, ahogy arról is, hogy hallgatók és oktatók összekötésére, az egymástól tanulásra és így a közösségépítésre milyen lehetőségek kínálkoznak az egyetemi közegben. Végül az adatbázisok könyvtári felhasználása is terítékre került, vagyis az, hogy a kutatástámogatás és adatelemzés hogyan kapcsolható össze a hagyományos könyvtári szakértelemmel. Az előadók Kulcsár Szabó Ernőné Gombos Annamária, Tóth Máté, Tóth Csilla és Kékesi Ilona, Nagy Anita, valamint Mikó Zsuzsanna voltak, moderált Kötél Emőke.

A konferencia minden kétséget kizáróan legjobban várt és legfontosabb része azonban a szekciókat megelőző plenáris ülés és a könyvtári stratégia koncepciójának bemutatása volt. Az ezt előkészítő együttműködés a magyar könyvtárügy országos szakmai szervezetei között még májusban kezdődött el.
Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma, az Egyházi Könyvtárak Egyesülése, az Informatikai és Könyvtári Szövetség, a Könyvtárostanárok Egyesülete, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete és a Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége részvételével megvalósuló összefogás a közös szakmai állásfoglalás és érdekképviselet céljai mentén jött létre. A Sári Zsolt államtitkárral júniusban a Vándorgyűlésen folytatott megbeszélés óta eltelt időben a szervezetek vezetői közösen dolgoztak az ágazat prioritásait és célkitűzéseit meghatározó, 2027 és 2031 közötti időszakra vonatkozó stratégiai koncepció kidolgozásán. Ezt el is végezték, a stratégia koncepciója készen állt – de csak az. Maga a stratégia még nem, ahhoz ugyanis a könyvtárügyben dolgozó valamennyi szakember véleményére szükség van.

> A könyvtárügy új kezdet előtt állhat, ha a végleges stratégia olyan dokumentum lesz, és olyan célokat fogalmaz meg a következő évekre, amelyeket minden könyvtáros a magáénak érezhet

A koncepció bemutatására Kovácsné Koreny Ágnes és Gerencsér Judit vállalkoztak. Ismertették a dokumentumban megjelölt három kiemelt prioritást – úgymint a korszerű, együttműködésre épülő könyvtári tudásinfrastruktúra, a könyvtárak szerepének társadalmi megerősítése, valamint a megújuló és fenntartható könyvtári rendszer –, és az ezek elérését segítő alpontokat, mint például a könyvtárinformatikai ökoszisztéma megújítása, az olvasás- és kompetenciafejlesztés erősítése vagy a humánerőforrás és szakmai utánpótlás megreformálása.

Az összefoglalót követően kerekasztal-beszélgetésre került sor, ahol Karácsony Gyöngyi moderálása mellett Szeberényi Gábor, Kalydy Dóra, valamint a koncepció bemutatói meséltek részletesebben a dokumentumról és annak létrehozásáról. A résztvevők közt egészséges arányban volt jelen az egyetértés és a véleménykülönbség, jelezve, hogy a legfontosabb kérdésekben ugyanúgy látják a könyvtárak kívánatos jövőjét, a részletekben pedig felül tudtak emelkedni a saját területük – eltérő szempontokat megkívánó – kizárólagos képviseletén.

A használóközpontú szemlélet fontos jele, hogy a beszélgetés után a résztvevőknek az egyes stakeholderek, vagyis a könyvtárhasználatban érintett és érdekelt felek, 2032 középiskolásainak, egyetemistáinak, nyugdíjasainak stb. szemszögéből kellett elmesélniük, miért is lesznek jobbak számukra a könyvtárak szolgáltatásai a stratégiai ciklus lezárultakor. Az ötletes gyakorlat jelzésértékű volt, megmutatta, hogy a használók megkérdezése és szempontjaik figyelembevétele nélkül, önmagába zárt szakma által készített stratégia sikertelen maradna.

Habár a konferencia egyik kiemelt célja a stratégia társadalmasításának megkezdése volt, a helyben hozzászólók száma még nem jelezte, hogy megmozdult volna a szakma. Pedig kéne neki.
A rendezvény óta eltelt időben a szakmai szervezetek és vezetőik által elvégzett, a minél több, jórészt online beérkező álláspont becsatornázására irányuló munka azt jelzi, hogy a szándék komoly és őszinte, valóban mindenki véleménye számít. A könyvtárügy új kezdet előtt állhat, ha a végleges stratégia olyan dokumentum lesz, és olyan célokat fogalmaz meg a következő évekre, amelyeket minden könyvtáros a magáénak érezhet. Erre most adott a lehetőség. Reméljük, élünk, éltünk vele.

Király András Benedek